

УДК 94 (477.8) 092

**ІСТОРІЯ КОНФЛІКТУ ПОЛЬСЬКОГО ПОСЛА БРОНІСЛАВА
ВОЙЦЕХОВСЬКОГО І МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО В 1938 р.****Олег ЄГРЕШІЙ**

*ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”,
кафедра історії України, e-mail: ludyna@ukr.net
вул. Шевченка 57, 76000, Івано-Франківськ, Україна*

У науковій статті автор розкриває сутність конфлікту між польським послом Броніславом Войцеховським і митрополитом Греко-католицької церкви Андреем Шептицьким. Конфлікт мав місце у лютому 1938 р. Б. Войцеховський у польському сеймі піддав різкій критиці рішення А. Шептицького заборонити польським солдатам брати участь у Йорданському святі. Насправді виступ польського парламентаря був спричинений послідовним курсом митрополита на захист українства в Польщі. Висловлювання посла Б. Войцеховського були відверто антиукраїнськими.

Антиукраїнську риторику підтримали також польські часописи: “Gazeta Lwowska”, “Warszawsku Dziennik narodowy”, “Dziennik Polski”, “Gazeta Lwowska”, “Kurier Polski” та ін. Водночас, на захист митрополита А. Шептицького виступили українські депутати польського сейму: В. Целевич, В. Войтович, С. Баран та ін. Галицькоукраїнські періодичні видання “Діло”, “Новий час”, “Мета” та ін. також різко засудили виступ польського посла Б. Войцеховського.

По всій Галичині упродовж лютого 1938 р. пройшли масові акції протесту. Маніфестації відбулися, зокрема, в Тернополі, Бережанах, Самборі, Зборові, Рогатині, Бібрці, Печеніжині, Коломій, Товмачі, Отинії та ін. Комунікат протесту склало, зокрема, Товариство св. Андрія у Львові, представники Головної Ради Українського Католицького Союзу, Марійське товариство пань м. Перемишль, регіональні осередки товариства “Просвіта” та ін.

Ключові слова: Друга Річ посполита, польський посол Б. Войцеховський, митрополит А. Шептицький, Греко-католицька церква, польські періодичні видання, українські періодичні видання.

Українсько-польські відносини сучасної доби мають, на наш погляд, неоднозначний характер. З одного боку, відносини між двома слов'янськими народами аналітики називають добросусідськими, адже Польща є ключовим політичним та економічним партнером України, головним лобістом євроінтегративних прагнень нашої країни, з іншого – існує низка гострих питань, які раз-по-раз викликають жваву полеміку між посадовими особами найвищого рангу обох держав. Інтелектуальні дискусії виникають і в середовищі істориків-науковців, котрі досі продовжують шукати точки дотику при розв'язанні складних епізодів спільного історичного минулого, передусім ХІХ–ХХ ст. Чимало суперечливих питань залишається а результаті дослідження українсько-польських відносин Другої Речі Посполитої, серед яких і державно-церковні взаємини.

Діяльність митрополита Греко-католицької церкви Андрея Шептицького завжди викликала зацікавлення не лише українських, а й польських науковців. Причому, у працях останніх, на наш погляд, відчувається певна двозначність оціночних суджень. З одного боку, польські науковці начебто визнають поважну роль митрополита в церковно-релігійному та громадсько-політичному житті України першої половини ХХ ст.; з іншого – складається враження, що польські історики й досі відчують потребу своєрідної “наукової сатисфакції” у зображенні діяльності митрополита. Польським історикам, як видається, складно дати, власне, об'єктивну оцінку життю і діяльності Андрея Шептицького (походив зі стародавнього українського роду графів, який у ХІХ столітті зазнав колонізації, був охрещений у латинському обряді, батько – громадського-політичний діяч, посол до Галицького сейму з І курії великої земельної власності; мати – письменниця і художниця Софія Шептицька, дочка відомого польського драматурга графа Олександра Фредри), імовірно через його послідовну проукраїнську позицію впродовж усієї сорокаторьської митрополичої каденції.

Нерідко сучасні польські історики, які займаються дослідженням Греко-католицької церкви у Другій Речі Посполитій і українською проблематикою загалом, протиставляють

митрополиту особу станиславівського єпископа Григорія Хомишина, який був прихильником українсько-польського порозуміння, виступав за автономію українських земель у складі польської держави. Промовистий факт – цього річ польський сейм вшанував єпископа Григорія Хомишина у зв'язку з відзначенням 150-річчя від дня його народження. Водночас, два роки тому, під час відзначення 150-літнього ювілею Андрея Шептицького, такого жести польським парламентом зроблено не було. Питання конфлікту польського посла Броніслава Войцеховського та українського митрополита Андрея Шептицького у 1938 р. з вираженою підтримкою послом політичної позиції Григорія Хомишина яскраво, на наш погляд, ілюструє сказане нами вище.

Звісно, життя і діяльність митрополита Андрея Шептицького неодноразово були об'єктом прискіпливої уваги з боку вітчизняних дослідників. Нині вживають навіть відповідний термін – “Шептицькознавство”. У цьому контексті виокремимо ґрунтовну монографію львівської дослідниці Ліліани Гентош, котра побачила світ 2015 р. – до 150 річчя митрополита¹. Серед вітчизняних фахівців – дослідників українсько-польських взаємин 1930-х рр. відзначимо праці львівського історика Михайла Швагуляка² та івано-франківського науковця Володимира Комара³; серед польських – засновника та незмінного директора Південно-Східного наукового інституту в Перемишлі (Południowo-Wschodni Instytut Naukowy w Przemyślu) Станіслава Стемпеня. Упродовж більше як двадцяти семи років очолюваний ним інститут проводить дослідження з історії національних меншин у Польщі та стосунків Польщі з народами Південно-Східної Європи⁴.

Пропонована стаття покликана розкрити маловідомий епізод українсько-польських взаємин кінця 1930-х рр. – конфлікт польського посла Броніслава Войцеховського та митрополита Андрея Шептицького, який отримав широкий суспільний резонанс у 1938 р.

Відомо, що наприкінці 1930-х рр. міжнародна ситуація в Західній Європі значно ускладнилася. Окупація Австрії та Мюнхенський зговір 1938 р., за яким під владою Рейху опинилася частина Чехословаччини, наближали Другу світову війну. Політика західних держав, спрямована на потурання прагненням Адольфа Гітлера, ще більш загострювала взаємини між країнами, посилювала впливи ультраправих партій у Європі.

Складна міжнародна ситуація, трагічне становище українців у Радянському Союзі посилили в Галичині тенденцію до об'єднання національно-державницьких сил. У грудні 1937 р. у Львові було створено Контактний Комітет (КК), до складу якого ввійшла низка галицькоукраїнських партій: Українська соціалістична радикальна партія, Українська соціал-демократична партія, Українська народна обнова в особі О. Назарука, Фронт національної єдності, Союз Українок та опозиційна група Українського національного демократичного об'єднання. Контактний Комітет розглядався як координаційний центр боротьби проти польського наступу⁵. Члени КК пропагували також ідею створення загальнонаціонального проводу для пошуку шляхів порозуміння серед українського громадянства.

¹ Ліліана Гентош, *Митрополит Шептицький: 1923–1939. Випробування ідеалів*. (Львів: ВНТЛ-Класика, 2015), 596.

² Михайло Швагуляк, “Військові плани “Зміцнення польського характеру” східних воєводств держави (березень 1938 р.)”, *Записки наукового товариства імені Т. Шевченка (далі НТШ)*. Т. 238. (1999): 562, 565, 566, 580; Михайло Швагуляк, “Маловідома сторінка політичного життя Західної України передодня II світової війни”, *Записки НТШ*, Т. 228. (1994): 213.

³ Володимир Комар, “Концепція прометеїзму в політиці Польщі (1921–1939 рр.)”. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2011: 360; Петро Федорчак, Володимир Комар “Українська проблема в національній політиці Польщі напередодні II-ої світової війни”, *Українсько-польські відносини в Галичині XX ст.* Івано-Франківськ: Плай, 1997: 168, 169.

⁴ Станіслав Стемпень, “Поляк з походження та виховання, український архиєрей і патріот з вибору... Митрополит Андрей Шептицький і Польща та поляки”, у *Ковчег. Науковий збірник з церковної історії*. Число 7. (Львів: Видавництво УКУ, 2015: 540; Станіслав Стемпень, “Ставлення митрополита Андрея Шептицького до Польщі й поляків”, доступ отримано 22 жовтня 2017, <http://www.ji.lviv.ua/n11texts/stempen.htm>.

⁵ Борис Хруслов, “Політика УНДО напередодні II-ої світової війни”, *Галичина. Науковий і культурно-просвітний краєзнавчий часопис*. 3 (1999): 181.

Значною мірою зближення різних за ідеологією політичних партій зумовлювалося активізацією антиукраїнської політики польського уряду. Починаючи з 1938 р., Військове міністерство та бюро національної політики при президії Ради міністрів напружували програму асиміляції українського населення, зміцнення польського впливу у Східній Галичині⁶. Крім того, галицькі українці прагнули організувати загальну акцію протесту політичних і громадських осередків проти інтенсифікації антиукраїнської діяльності польських націоналістичних “кресових” організацій⁷.

Значного резонансу в контексті посилення поляками антиукраїнської політики отримав виступ польського посла Броніслава Войцеховського в сеймі проти глави Греко-католицької церкви А. Шептицького під назвою “*Silna Polska, gdy mniejszość przynosi korzyści Polsce*” (“*Сильна Польща тоді, коли меншість приносить користь Польщі*”), 15 лютого 1938 р.⁸. Приводом до цього стала жорстка позиція митрополита щодо заборони польським воякам східного (греко-католицького) обряду, а також польській армії на загал брати участь у Йорданському святі, 19 січня 1938 р. Свої дії А. Шептицький мотивував небезпекою можливого загострення польсько-українських взаємин у Львові⁹. Однак, насправді, виступ польського парламентарія був спричинений послідовним курсом митрополита на захист українства в Польщі.

Риторика посла Б. Войцеховського була виразно антиукраїнською, а стосунки Греко-католицької церкви (далі – ГКЦ) і польської держави посол назвав “анормальними”. Через те, що ГКЦ в особі митрополита А. Шептицького пов’язана з керівниками “шовіністично-політичного українського суспільства” і не вдається, на думку Б. Войцеховського, зрушити з місця питання нормалізації українсько-польських взаємин кінця 1930-х рр. Своїм останнім виступом митрополит А. Шептицький дав, на думку польського посла, ще один привід, що виступає в ролі політичного провідника українського суспільства, а отже, підлягає критиці на рівні з іншими політиками. Посол уважав, що саме завдяки польському війську Святий Юр і загалом усе галицькоукраїнське суспільство може “визнавати свою віру і боронити границю над Збручем”. Броніслав Войцеховський, зокрема, зауважив: “Ми, поляки, зрозуміли ту ситуацію з 1918 р. Ви, політики українські, зрозумієте це пізніше. Завдяки їхній (польського війська. – О. Є.) лицарській ласці, бойовій готовності, митрополит А. Шептицький і може здійснювати місію на архієпископському стільці”. Польський часопис “*Dziennik Polski*” також парировував українському часописові “Діло”, який послідовно захищав українські інтереси у Другій Речі Посполитій: “Діло”, мовляв, поставило волю польського суспільства як “крик вулиці”. Мої панове українці, раджу вам не легковажити настроїв львівських вулиць”¹⁰. Наприкінці промови Броніслав Войцеховський висловив пропозицію домогтися перевірки фінансових справ Греко-католицької церкви.

Тон посла Б. Войцеховського загалом підтримувала і польська періодична преса. Один із підрозділів статті газети “*Kurier Polski*” вийшов друком з промовистою назвою: “*Kuźnia antypolska na wzgorzu Sw. Yura*” (“*Кузня антипольська на горі Святого Юра*”). Газета зауважила, що митрополит А. Шептицький в умовах Другої Речі Посполитої організував “відлам шовіністичних українців”, виховує антипольсько налаштоване духовенство та співпрацює з колишніми українськими офіцерами ЗУНР, які воювали з Польщею впродовж 1918–1919 рр. Водночас польський часопис діяльності митрополита протиставляв позицію станіславівського єпископа Г. Хомишина і перемишльського єпископа Й. Коциловського, які не забороняли польським

⁶ Михайло Швагуляк, “Військові плани “Зміцнення польського характеру” східних воєводств держави (березень 1938 р.)”, *Записки наукового товариства імені Т. Шевченка (далі НТШ)*. Т. 238. (1999): 562, 565, 566, 580.

⁷ Михайло Швагуляк, “Маловідома сторінка політичного життя Західної України передодня II світової війни”, *Записки НТШ*, Т. 228. (1994): 213.

⁸ *Chy koniec polityki normalizacyjnej Gwałtowny atak na nieprzemydaną taktykę Metrop. Szeptyckiego, Dziennik Polski*, № 35, 5 lutego 1938.

⁹ *Новий час*, ч. 26, 6 лютого, 1938.

¹⁰ *Budżet Min. Spraw Wewn. na plenum Seymu. Odpowiedź posła Woyciechowskiego na oświadczenie metropolity Szeptyckiego, Gazeta Lwowska* № 37, 17 lutego, 1938.

воякам брати участь у святі Йордану. “Kurier Polski” акцентував на “факторі біскупа”, вважаючи, що лояльний до Польщі Г. Хомишин намагається виховувати і вірян єпархії у лояльному до Речі Посполитої ключі¹¹. Інший польський часопис – “Kuryer Poranny” – на своїх шпальтах вмістив статтю “Polityczne bezdroża cerkwi ukraińskiej” (“Політичне бездоріжжя церкви української”), у якій висловив подив тому, що митрополит А. Шептицький не захищав єпископа Г. Хомишина від нападів українського часопису “Діло”¹². Саме через “фактор Шептицького” на території Львівської архієпархії, на думку аналітиків часопису “Kurier Polski”, було найбільше антипольських терористичних актів, створено “антипольський штаб”. За їхніми словами, “усі поляки греко-католики, починаючи з 1923 р., зазнавали дискримінації і навіть дисциплінарних стягнень”¹³.

Антиукраїнську риторику підтримали також польські часописи: “Gazeta Lwowska” та “Warszawsky Dziennik narodowy”. Останній, зокрема, на своїх шпальтах вмістив статтю з промовистою назвою “Antypolska działalność metropolity Szeptyckiego”, а рішення митрополита заборонити польській армії святкувати Йордан за східним обрядом назвав “зухвальством”¹⁴. Дещо м’якшою була тональність часопису “Dziennik Polski”. Аналітики часопису також визнали, що саме через діяльність митрополита А. Шептицького справа нормалізації не може рушитися з місця. Щоправда, акцентували, що польська держава мусить поступати так, щоби меншість українська, як найповажніша меншина держави, хотіла розвиватися у сильній Польщі¹⁵.

На захист митрополита А. Шептицького виступили українські депутати польського сейму. Посол польського сейму В. Целевич категорично протестував проти форми самого виступу Б. Войцеховського проти достойника церкви як найвищого авторитету всього українського народу “без огляду на місце заміщення і віровизнання”. Фрази Б. Войцеховського “Zuchwalstwo magnata”, “Złamał przysięge”, “Nie yest to biskup wysnania chrzyśtiyanskiego” видаються, на думку Володимира Целевича, абсолютно неприйнятними¹⁶. Посол В. Войтович зазначив, що атаки на А. Шептицького українська громадськість сприйматиме як атаки на себе¹⁷, а депутат сейму, член УНДО, адвокат, публіцист С. Баран уважав, що слова Войцеховського не можуть образити А. Шептицького бо його можна порівняти з кардиналом Мерсьє (кардинал Франсуа Жозеф Мерсьє 1851–1926 – бельгійський кардинал-священик з титулом Церкви. Мав значний вплив у Римо-католицькій церкві зламу століть. – О. Є.).

Галицькоукраїнські періодичні видання також різко засудили виступ польського посла Б. Войцеховського. Популярний часопис “Діло” назвав його виступ “провокацією супроти нашої Церкви й нашого народу”. На шпальтах “Діла” знаходимо рядки: “Коли п. Войцеховській дозволяє собі кидати такі слова, як “зухвальство”, під адресою Найвищого достойника греко-католицької Церкви в Польщі, тій людині з найвищим моральним авторитетом в українському народі, то як назвати таке зухвальство п. Войцеховського?! Чим є він, маленький чоловічок, у порівнянні з індивідуальністю того роду, як Андрей Шептицький? Чи він не відчуває цілої трагікомічності тої ситуації, в якій опиняється та цілий несмак, що при читанні таких слів п. Войцеховський мусить відчувати... незасліплена злість і ненависть до українства, його Церкви, його авторитету?”¹⁸. Ілюстративний національний тижневик “Неділя” обурився самою риторикою польських депутатів, що солідаризувалися з позицією Б. Войцеховського стосовно А. Шептицького: “Ми сидимо тихо – але ви не забувайте, що знаходитесь в Польщі”¹⁹. На думку оглядачів газети “Громадський голос”, виступ депутата Б. Войцеховського повинна

¹¹ Metropolita Szeptycky w ogniu ciężkich zarzutów, *Kurier Polski*, 5 lutego, 1938.

¹² Budżet Ministerstwa spraw wewnętrznych, *Kuryer Poranny*, № 36, 16 lutego, 1938.

¹³ Metropolita Szeptycky w ogniu ciężkich zarzutów, *Kurier Polski*, 5 lutego, 1938.

¹⁴ Antypolska działalność metropolity Szeptyckiego *Warszawsky Dziennik narodowy*, № 34, 4 lutego, 1938.

¹⁵ O powrót do jagiellońskiej idei mocarstwowej: wolności i kultury. Odpowiedź na oświadczenie Metr. Szeptyckiego-Echa zająć sierpniowych, *Dziennik Polski*, № 47, 17 lutego, 1938.

¹⁶ *Kurier Polski*, 5 lutego 1938.

¹⁷ Ożywiona dyskusja mniejszosciowa w Sejmie starorusini nie chcą kruszyć kopii w obronie polityki gr. kat. Metropolity, *Dziennik Polski* № 47, 17 lutego, 1938.

¹⁸ Атаки на св. Юр. *Діло*, Ч. 26, 5 лютого, 1938.

¹⁹ *Неділя*. Ілюстрований національний тижневик, 20 лютого 1938.

відкинути кожна українська організація, бо церква “не може слугувати зряддям протинародної політики”²⁰.

Українська громадськість захищала митрополита А. Шептицького. У митрополичій палаті у Львові за присутності самого архієрея зібралися представники громадських організацій, установ та католицьких організацій. Український посол Василь Мудрий під час зустрічі назвав виступ Б.Войцеховського “нечуваною зневагою в сторону митрополита”. Своєю чергою, митрополит зауважив: “... Не знаю чи це пароксизм істеричної ненависти чи зимно обрахована і на велику скалю приготована провокація... Позволю собі лише ствердити, що якщо... я зразу сумнівався чи правильно поступив в справі Йорданського водосвяття та чи нами пропонована форма участі вояків, то після виступу посла переконався, що це був єдиний вірний хід дій. Може, цей виступ і в дечому іншому віддав нам деяку прислугу, бо під такими ударами сталиться характер Нації, та виробляється загальна між нами солідарність”²¹.

По всій Галичині упродовж лютого 1938 р. пройшли масові акції протесту. Комунікат протесту склало, зокрема, Товариство св. Андрія у Львові, представники Головної Ради Українського Католицького Союзу – М. Каратницький, В. Кузьмович, П. Кривуцький. 13 лютого 1938 р. у греко-католицькій катедрі м. Перемишля о. мітрат Пинило відправив Службу Божу в наміренні українського народу і князя Церкви, а Марійське товариство пань м. Перемишль склало відданість і пошану митрополиту. Після реферату адвоката Юліана Олесницького громадянство м. Станиславова 10 лютого 1938 р. прийняло резолюцію про підтримку А. Шептицького: “Руки геть від наших релігійних і національних святощів! Будемо їх боронити до останку”²².

Схожі акції протесту відбулися по всій Галичині. Маніфестації відбулися, зокрема, в Тернополі, Бережанах, Самборі, Зборові, Рогатині, Бібрці, Печеніжині, Коломиї, Товмачі, Отинії та ін. На загальних зборах читальні товариства “Просвіта” у м. Долина, 10 лютого 1938 р., професор Стефанишин виголосив промову, після чого вічева громада заспівала “Многая літа” митрополиту Андрею Шептицькому. Громадянство Підгаєччини: священник Ю.Пашковський та місцева інтелігенція – Г. Стецюк, Е. Ловицький, О. Яворський, І. Миськів, С. Банах та ін. – 5 лютого 1938 р. офірували на шпиталь імені митрополита Андрея Шептицького²³.

Перед учасниками віча у Великому Любіні, що на Городоччині, у залі “Сільського господаря”, а також у приміщенні гуртка “Рідної школи” у Малому Любіні виступив отець-доктор Ігнатій Цегельський. У Великому Любіні виступили також: голова “Сільського господаря” Горностай, член “Просвіти” Г. Соловій, товариства “Орли” – І. Богонос, “Орлиць” – С. Рильська, ревнителька Апостольства молитви – А.Баранова та ін. Заяву вірності митрополитові підписали також представники 11 організацій і 263 приватні особи, було зібрано кошти на придбання портретів митрополита А. Шептицького²⁴.

12 лютого 1938 р. на спеціальну нараду із приводу антиукраїнського виступу посла Б. Войцеховського зібралася шляхта села Нижній Березів Коломийського повіту. Під час наради було зібрано 160 підписів на підтримку митрополита²⁵. На захист Андрея Шептицького виступили представники всіх організацій Бані-Березова та округи (о. В. Стефанів – місцевий парох; М. Томащук – колишній голова читальні “Просвіта”; Б. Лютий – голова товариства “Сільський господар”²⁶). До слова, прикладів підтримки митрополита українською громадськістю по усій Галичині можна навести безліч.

Характерним видавалося те, що польський посол Б. Войцеховський у своєму виступі закликав давати відсіч особам, що критикують діяльність апостольського нунція Філіпо Кортезі і станиславівського єпископа Григорія Хомишина, які, своєю чергою, виступають за польсько-

²⁰ *Громадський Голос*, № 5, 12 лютого 1938.

²¹ Маніфестації в честь митрополита Андрея. Ненотований в історії культурного парламентаризму напад посла Войцеховського на Преосв. Митрополита Андрея, *Мета Тижневик*, № 6, 13 лютого 1938.

²² Цілий край маніфестує, *Мета*, № 7, 20 лютого 1938.

²³ В обороні української Гр. кат. церкви та її Голови, *Мета*, № 8, 27 лютого 1938.

²⁴ Дальші протести, *Мета*, № 7, 20 лютого 1938.

²⁵ В обороні князя Церкви, *Мета*, № 9, 6 березня 1938.

²⁶ *Ibid.* № 10, 13 березня 1938.

українське порозуміння²⁷. Показовим у цьому аспекті був також лист польського чиновника, адресований Міністерству просвіти і віросповідань у Варшаві, написаний в першій половині 1938 р. (точна дата та прізвище чиновника не вказуються). У ньому, зокрема, відзначалося, що більшість греко-католиків Східної Галичини дотримувались антипольської позиції. Чиновник зауважував, що звинувачення польського депутата Б. Войцеховського в сеймі на адресу А. Шептицького мають підставу, оскільки “під знаком питання його присяга на вірність Речі Посполитій”, а окремі друковані органи під патронатом митрополита “атакують Хомишина”. На думку польського службовця, за таких обставин потрібне втручання Апостольського престолу, щоб релігійна ситуація в регіоні не вийшла з-під контролю. У листі чиновник наголосив, що потрібно сприяти організаціям Г. Хомишина, підтримати політичну позицію владики²⁸. Слід зазначити, що 1938 р. міністр польського уряду В. Святославський у письмовій формі просив Г. Хомишина проконтролювати виконання 8 артикулу конкордату (священники повинні були в примусовому порядку під час літургій відправляти молитви за Річ Посполиту та її президента) на території Станіславівської єпархії і надіслати відповідну інформацію²⁹.

Уважаємо, що конфлікт Войцеховський / Шептицький став віддзеркаленням ескалації українсько-польських взаємин напередодні Другої світової війни на тлі фашизації та мілітаризації суспільно-політичного життя кінця 1930-х рр. У цілому, позиція посла Б. Войцеховського щодо суспільно-політичних поглядів станіславівського єпископа Григорія Хомишина була суголосною політиці польського уряду, який сприяв поширенню поглядів на латинізацію Греко-католицької церкви, пропагованих свого часу станіславівським єпископом. Певні ідеологічні суперечності між митрополитом А. Шептицьким і єпископом Г. Хомишином пов’язані з критикою останнього через латинізацію, і прагнув використати у своїй антиукраїнській політиці польський уряд³⁰. Тим самим, польські урядовці певною мірою намагалися поглибити ідеологічний розкол не тільки в Церкві, а й в українському суспільстві загалом.

THE QUESTION OF THE CONFLICT BETWEEN POLISH AMBASSADOR BRONISLAV VOITSEKHOVSKY AND METROPOLITAN ANDREY SHEPTYTSKY, 1938

Oleh YEGRESHIY

State Higher Educational Institution
“Vasyl’ Stefanyk Precarpathian National University”,
Department of History of Ukraine,
Shevchenko str., 57, 76018, Ivano-Frankivsk, Ukraine
e-mail: Ludyna@ukr.net

Summary

In the scientific article the author reveals the essence of the conflict between the Polish ambassador Bronislav Voitsekhoovsky and the Metropolitan of the Greek Catholic Church Andrei Sheptytsky. The conflict took place in February 1938. B. Voycehovsky in the Polish Sejm, sharply criticized the decision of A. Sheptytsky to ban Polish soldiers from participating in the Jordanian feast. In fact, the speech of the Polish parliamentarian was inspired by the consistent course of the Metropolitan to defend Ukrainianness in Poland. Statements by Ambassador B. Voicehovsky were frankly anti-Ukrainian.

Polish anti-Ukrainian rhetoric was also supported by Gazeta Lwowska, Warszawsky Dziennik narodowy, Dziennik Polski, Gazeta Lwowska, Kurier Polski and others. At the same time, Ukrainian deputies of the Polish Sejm: V. Tselevich, V.Voytovich, S. Baran and others have defended Metropolitan A. Sheptytsky.

²⁷ Budżet Min. Spraw Wewn. na plenum Seymu. Odpowiedź posła Woyciechowskiego na oświadczenie metropolity Szeptyckiego, *Gazeta Lwowska*, № 37, 17 lutego 1938; *Новий час*, Ч. 27, 7 лютого. 1938

²⁸ Archiwum Akt Nowych w Warszawie (AAN): 928 (Raporty wojewody w o antypaństwowej działalności kleru grecko-katolickiego, 1919–1939).

²⁹ Archiwum Akt Nowych w Warszawie (AAN): 929 (Wykonanie art.VIII Konkordatu przez duchowieństwo katolickie (głównie obrządku greckiego) w Małopolsce, 1925–1939).

³⁰ Петро Федорчак, Володимир Комар, “Українська проблема в національній політиці Польщі напередодні II-ої світової війни”, *Українсько-польські відносини в Галичині ХХ ст.* Івано-Франківськ: Плай, 1997: 168, 169.

Galician Ukrainian periodicals: "Dilo", "New time", "Meta", etc. Also sharply condemned the speech of the Polish ambassador B. Voytsekhovsky.

Throughout Galicia, during February 1938, mass protests were held. Manifestations took place, in particular, in Ternopil, Berezhany, Sambir, Zborov, Rohatyn, Bibritsi, Pechenizhyn, Kolomyia, Tovmachi, Otinia and others. The communique of the protest was, in particular, the Society of St. Andrew in Lviv, the representatives of the Main Council of the Ukrainian Catholic Union, the Mariysk partnership of the city of Peremyshl, the regional centers of the Prosvita Society, and others.

Keywords: *Second Polish Commonwealth, Polish Ambassador B. Voicehovsky, Metropolitan A. Sheptytsky, Greek Catholic Church, Polish periodicals, Ukrainian periodicals.*

REFERENCES

- "Ataky na sv. Yur", *Dilo*, ch. 26, 5 lyutoho, 1938. (in Ukrainian).
- "Antypolska działalność metropolity Szeptyckiego" *Warszawsky Dziennik narodowy*, № 34, 4 lutego, 1938. (in Poland).
- "Budżet Ministerstwa spraw wewnętrznych", *Kuryer Poranny*, № 36, 16 lutego, 1938. (in Poland).
- "Budżet Min. Spraw Wewn. na plenum Seymu. Odpowiedź posła Woyciechowskiego na oświadczenie metropolity Szeptyckiego", *Gazeta Lwowska* № 37, 17 lutego, 1938. (in Poland).
- Chy koniec polityki normalizacyjnej Gwałtowny atak na nieprzemyślaną taktykę Metropol. Szeptyckiego, *Dziennik Polski*, № 3.5, 5 lutego 1938. (in Poland).
- "Dal'shi protesty", *Meta*, № 7, 20 lyutoho, 1938. (in Ukrainian).
- "V oboroni knyazya Tserkvy", *Meta*, № 9, 6 bereznya, 1938. (in Ukrainian).
- "V oboroni knyazya Tserkvy", *Meta*, № 10, 13 bereznya, 1938. (in Ukrainian).
- "V oboroni ukraïns'koyi Hr. kat. tserkvy ta yiyi Holovy", *Meta*, № 8, 27 lyutoho 1938. (in Ukrainian).
- Hentosh, Liliana. Mytropolyt Sheptyts'kyy: 1923–1939. Vyprobuvannya idealiv. (L'viv: VNTL-Klasyka, 2015), 596.
- Hromads'kyy Holos*, № 5, 12 lyutoho, 1938. (in Ukrainian).
- Khruslov, Borys. "Polityka UNDO naperedodni II-oyi svitovoyi viyny", *Halychyna. Naukovyy i kul'turno-prosvitniy kraysnavchyy chasopys* 3 (1999): 181. (in Ukrainian).
- Komar, Volodymyr, *Kontsepsiya prometyizmu v politytsi Pol'shchi (1921–1939 rr.)*. (Ivano-Frankivs'k, Misto NV, 2011), 360.
- Kurier Polski*, 5 lutego, 1938. (in Poland).
- "Manifestatsiyi v chest' mytropolyta Andrey. Nenotovany v istoriyi kul'turnoho parlyamentaryzmu napad posla Voytsekhov'skoho na Preosv. Mytropolyta Andrey", *Meta Tyzhnevyyk*, № 6, 13 lyutoho, 1938. (in Ukrainian).
- "Metropolita Szeptycky w ogniu ciążkich zarzutów", *Kurier Polski*, 5 lutego, 1938. (in Poland).
- Nedilya. Ilyustrovanyy natsional'nyy tyzhnevyyk*, 20 lyutoho, 1938. (in Ukrainian).
- Novyy chas*, ch. 26, 6 lyutoho, 1938. (in Ukrainian).
- Novyy chas*, ch. 27, 7 lyutoho, 1938. (in Ukrainian).
- "O powrót do jagiellońskiej idei mocarstwowej : wolności i kultury. Odpowiedź na oświadczenie Metr. Szeptyckiego-Echa zająć sierpniowych", *Dziennik Polski*, № 47, 17 lutego, 1938. (in Poland).
- "Ożywiona dyskusja mniejszosciowa w Sejmie starorusini nie chce kruszyć kopii w obronie polityki gr. kat. Metropolity", *Dziennik Polski*, № 47, 17 lutego, 1938. (in Poland).
- Shvahulyak, Mykhaylo, "Viys'kovi plany "Zmitsnennya pol's'koho kharakteru" skhidnykh voyevodstv derzhavy (berezen' 1938 r.)", *Zapysky naukovoho tovarystva imeni T. Shevchenka* (dali NTSH). T. 238. (1999): 562, 565, 566, 580. (in Ukrainian).
- Shvahulyak, Mykhaylo, "Malovidoma storinka politychnoho zhyttya Zakhidnoyi Ukrayiny peredodnya II svitovoyi viyny", *Zapysky NTSH*, T. 228. (1994): 213 (in Ukrainian).
- Stempen', Stanislav, "Polyak z pokhodzhennya ta vykhovannya, ukraïns'kyy arkhyerey i patriot z vyboru... Mytropolyt Andrey Sheptyts'kyy i Pol'shcha ta polyaky" u Kovcheh. Naukovyy zbirnyk z tserkovnoyi istoriyi. Chyso 7. (L'viv: Vydavnytstvo UKU, 2015): 540.
- Stempen', Stanislav, "Stavlennya mytropolyta Andrey Sheptyts'koho do Pol'shchi y polyakiv", dostup otrymano 22 zhovtnya 2017, <http://www.ji.lviv.ua/n11texts/stempen.htm>.
- "Tsilyy kray manifestuye", *Meta*, № 7, 20 lyutoho 1938. (in Ukrainian).
- Fedorchak, Petro, Komar, Volodymyr. "Ukraiïns'ka problema v natsional'niy politytsi Pol'shchi naperedodni II-oyi svitovoyi viyny", *Ukraiïns'ko-pol's'ki vidnosyny v Halychyni XX st.* Ivano-Frankivs'k: Play, 1997: 168, 169.